

Рецензия

от проф. д-р **Богдан Боянов Мирчев** – Софийски университет „св.Климент Охридски“, член на научното жури за конкурса за професор по научно направление „1.3. Педагогика на обучението по чужд език (немски език)“, обявен от Софийския университет „св.Климент Охридски“ и публикуван в ДВ бр.100/20.12.2011 г.

Единствен участник в конкурса е доцент д-р Даниела Тотева Стойчева, редовен преподавател в Катедрата по методика на чуждоезиковото обучение към ФКНФ на Софийския университет „св.Климент Охридски“.

От приложената към документацията автобиография е видно, че кандидатката има висше образование и научна степен в научната област за която е обявен конкурса за професура, както и дългогодишен академически стаж като университетски преподавател. Усъвършенствала е своите знания и умения

на университетски преподавател по методика и дидактика на обучението по немски като чужд език в много курсове за следдипломна специализация в Германия и Австрия.

Даниела Стойчева е следвала редовно от 1964 до 1968 година специалността „немска филология“ в Софийския университет. Дипломира се е през 1968

година и е придобила квалификация на филолог – „специалист по немски език и литература и преподавател в средните училища“. Има и втора филологическа специалност – български език. През 1973 година след успешно участие в конкурс е назначена за асистент по методика на обучението по немски език в катедрата „Методика на чуждоезиковото обучение“ към тогавашния факултет „Западни филологии“(сега ФКНФ) на Софийския университет. Оттогава досега дейността ѝ на преподавател и учен се осъществява в тази катедра. За професионалното ѝ развитие и усъвършенстване важно значение има участието ѝ в летни курсове и специализации в Германия, Австрия и Швейцария. През 1977 година госпожа Стойчева е избрана за ст.асистент, а през 1981 – за главен асистент. Няколко години по-късно тя защитава дисертационен труд на тема „*Обучение в реферирание и аотиране на научен текст (текстов сорт „научна статия“)* в учебния процес на немски език“ и през 1989 година ѝ е присъдена тогавашната научната степен „кандидат на педагогическите науки“ (приравнена с научно-образователната „доктор“). От 1989 до 1991 година д-р Стойчева е изпратена от Министерството на образованието и науката на работа в чужбина - като лектор по български език в университета „Мартин Лутер“ в Хале/Витенберг, Германия. Там тя прилага успешно филологическите си знания на германист и българист и придобива ценен педагогически опит, преподавайки български като чужд език на германски студенти.

От споменатото дотук следва да се отбележи, че единственият участник в конкурса, госпожа Стойчева, има висше образование и научна степен в научната област за която е обявена професурата, както и дългогодишен академически стаж като университетски преподавател. Усъвършенствала е своите знания и умения

по методика и дидактика на обучението по немски като чужд език в много курсове за следдипломна специализация в Германия и Австрия.

Госпожа Стойчева е избрана за „доцент” в Софийския университет през 1997. Наред с голям брой свои публикации – статии, студии, учебници и учебни комплекси, като кандидат за тази академическа титла, тя е представила и монография, озаглавена „Проверка и оценка на учебните постижения в обучението по чужд (немски) език”, която членовете на научния съвет приемат за хабилитационен труд и оценяват високо.

В катедрата „Методика на чуждоезиковото обучение” в Софийския университет доцент д-р Даниела Стойчева е титуляр последователно на 3 лекционни курсове по методика на обучението по немски език за студенти от специалността „Немска филология” (от 1997 г. в бакалавърска степен), както и на 3 лекционни курсове в магистърската програма „Методика на чуждоезиковото обучение” – „Европейска езикова политика и многоезичие”, „Проверка и измерване на учебните постижения” и „Ранно чуждоезиково обучение” и на един - „Съвременни чужди езици: усвояване, преподаване, оценяване” в магистърската програма „Приложна лингвистика с източен език”. В същата катедра тя ръководи текущата педагогическа практика и преддипломната педагогическа практика на студенти от специалността „Немска филология” – бакалавърска степен.

Важна част от преподавателската дейност на доцент Стойчева е и ръководството на дипломанти и докторанти. Само през последните 5 години (2006-2011 г.) тя е била ръководител на 6 дипломанти от магистърската програма „Методика на чуждоезиковото обучение”, всички защитили успешно магистърските си тези. Научен ръководител е и на 5 докторанти, трима от които вече са защитили успешно дисертациите си и са станали доктори.

Доцент д-р Даниела Стойчева участва и в много международни проекти в областта на чуждоезиковото обучение, сред които са „Европейската мрежа за немски като чужд език” в рамките на програма Comenius, проект за курикулум в магистърската степен в областта на езиците (Master’s Degree curricula in the Area of Languages), проект CoMet, подкрепян от Европейската комисия.

Впечатляваща е научната ѝ активност за което свидетелства големият брой нейни публикации (на български и на немски език) – 4 монографии, 2 книги, 38 студии и статии, както и участието ѝ с доклади в 34 национални и международни конференции в България и в чужбина, публикувани в научни

сборници. В съавторство тя е написала и 10 методически ръководства, 22 учебника по немски език, 5 учебни сценарии и учебни материали, публикувани в интернет.

За участие в конкурса за професор доцент Стойчева представя своите научни публикации от годините след като е станала доцент (от 1998 година нататък), а именно: 1 монография, 20 студии и статии. Към научната ѝ активност през този период се отнася и участието ѝ с доклади в 22 научни конференции у нас и в чужбина, както и ръководенето на 8 специализирани работни групи (Workshops), включени в програмата на научни форуми. Тя е съавтор и на 4 методически ръководства за обучение по немски език, на 6 учебника по немски език, на 5 публикувани в интернет учебни материали и учебни сценарии, също по немски като чужд език..

Всички научни публикации и доклади в научни форуми на доцент Даниела Стойчева са в областта на теорията и практиката на чуждоезиковото обучение и главно на преподаването на немски език като чужд. Те могат да бъдат причислени към следните тематични кръгове: многоезичието като феномен и преподаването на чужди езици, съвременни подходи в чуждоезиковото обучение, научна-обусловеност и анализ на педагогическата практика на бъдещи учители по немски език. Многобройните методически ръководства, учебници, учебни комплекси и учебни материали, на които доцент Стойчева е автор или съавтор, съдържат ценни практически резултати от нейните изследвания в горепосочените научни направления.

Основният научен труд, представен за участието ѝ в конкурса за професура е „Многоезичието в обучението по чужди езици”, монография, публикувана като книга в издателство „Анубис”, София, през 2012 година с подкрепата на Фонда за научни изследвания на Министерството на образованието, младежта и науката. В него авторката изследва многоезичието от дидактически и методически аспект, многоезичието и езиковото обучение в България, обосновава приложението на съвременни методически и дидактически концепции в условията на многоезично обучение.

Книгата с обем 243 страници съдържа увод, четири глави, заключение, списък на използваната литература и 4 приложения. Изследването е структурирано логично според дедуктивен принцип - от общото(глави първа и втора) към частното(глави трета и четвърта). В първа глава са представени главните насоки в езиковата политика на ЕС – запазване на езиковото многообразие и насърчаване на многоезичието. Те са ясно показани в текстовете на основни документи за тази политика на ЕС, за които е отделено място в тази глава. Тя съдържа и интересни, графично представени данни за знанието на чужди езици от граждани на страните на Съюза, според които българите се нареждат под средното ниво на знаещите чужд език в Европа. Втора глава е основната теоретична част на труда. В нея се изяснява същността на термина многоезичие и се анализира дидактиката и методиката на

мноезичието, съобразени с фазите в процеса на езикоусвояване – разширяване на декларативните знания, на процедуралните и на межкултурните знания. Ясно са показани връзките на дидактиката и методиката на многоезичието с други науки като т.нар. „интерлингвистика” и „интеркултурална педагогика”. Смятам, че тук би било уместно да се покаже трансдисциплинарност и по отношение на психологията и културната компаративистика. В същата, 2.Глава, авторката анализира помощната функция на междуезиковото разбиране, което спомага за придобиване на рецептивни компетенции при сродни езици. Тя приема тезата на Франц Йозеф Майснер, според която дидактиката на многоезичието е трансверзална дидактика, предпоставяща възможността за междуезиково учене. Във тази теоретична част на своя труд доцент Стойчева показва впечатляваща ерудиция в научния дебат върху изследвания от нея обект – многоезичието и обучението по чужди езици. Тя съумява да представи аргументирано теоретичните основи на дидактиката и методиката на многоезичието и да изясни особеностите при усвояване на майчиния език, на първия и на втория чужд език. Глава 3. на книгата има приложно-практически характер. В нея тя представя езиковата ситуация, респ. многоезичието в училище, като в отделен параграф анализира тази ситуация в българското училище след 1989 година. Важно прагматично значение имат представените тук новаторски концепции на Стойчева за ролята на училището и на дидактическите знания и умения на учители по чужди езици за развитие на многоезичието на учениците. С оглед на обучението по съвременни езици за постигане на многоезичие, авторката анализира съвременни учебници и учебни комплекси по чужд (главно немски) език и установява, че досега няма учебен комплекс, изработен в Германия, който съответства на научно обоснованата от нея концепция за многоезичието. Във връзка с тази констатация тя дава, основани на съдържащите се в труда ѝ теоретични възгледи, препоръки за адаптиране на тези учебни комплекси, използвани в българските училища. Последната Глава 4. в труда има емпиричен характер. Тя съдържа систематизирани и графично представени данни от анкетно проучване, проведено сред ученици от две български гимназии с преподаване на чужд език. Така авторката на книгата е добила конкретна информация за езиковата ситуация в двете училища, за езиковия репертоар на учениците, за нагласите им към изучаването на чужди езици и то както за времето когато те се обучават в училище, така и за бъдещ период, след завършване на средното им образование.

Представеният научен труд на доцент Стойчева е първото, направено в България задълбочено изследване на теоретичните основи, на целите и принципите на дидактиката и методиката на многоезичието. Този труд има важно прагматично значение, защото дава насоки за специализираната подготовка на учители по чужди езици и за написването на учебници и учебни комплекси за обучение по европейската формула 1+2 (майчин и два други езици).

Значителна част (8) от представените за участие в конкурса статии и студии (№ 13,14,15,16,17,18,19,20,21) са тематично свързани с научния труд, който бе рефериран по-горе, и

третираат многоезичието като феномен от различен аспект. Резултатите от изследванията в тези публикации са сполучливо анализирани, съпоставени и обобщени във вече разгледаната по-горе книга за многоезичието в обучението. В една друга, значителна част от своите студии и статии (5), по списъка № 8,9,10,11 и 12, доцент Стойчева се занимава с дейностно-ориентирания подход в чуждоезиковото обучение. В тях тя представя

същността на тази разновидност на комуникативния подход и нейните предимства както при работа в екип, така и при самостоятелно учене на чужд език. Проверка и оценка на учебните постижения е обединяващата тема на останалата част от научните публикации на доцент Стойчева (№ 2,3,4,5). В тях, изхождайки от разсъждения върху теоретичната основа и проверително-оценъчната дейност, авторката предлага схема за типологията на тестовите задачи. Тези публикации имат несъмнено практическа приложимост и са от съществена помощ за преподаватели по чужд език в работата им по изработване на езикови тестове.

Заключение: Доцент д-р Даниела Стойчева е учен с висока ерудиция в областта на педагогиката със задълбочена специализация в областта на методиката и дидактиката на чуждоезиковото обучение. Тя е автор на голям брой стойностни научни публикации и е участвала с доклади в много авторитетни научни форуми. Има богат опит на университетски преподавател и академичен ръководител и отговаря напълно на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор”. Затова предлагам на почитаемите членове на научното жури да гласуват за това, доцент д-р Даниела Стойчева да бъде избрана за „професор”.

25.04.2012 г.

